

ROHELINE

MOMENT

PÜHENDATUD
KÕIGILE KIRJANDUSLISTELE
PAGANATELE
JA WARISEERIDELE

„MOMENDI“ KIRJASTUS TARTUS

1914

Põhifond

Www.momendi.ee

ROHELINE

MOMENT

~~SE 8060~~

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

EA 7145

PÜHENDATUD
KÕIGILE KIRJANDUSLISTELE
PAGANATELE
JA WARISEERIDELE

„MOMENDI“ KIRJASTUS TARTUS

1914

Ed. Bergmann, Tartus, Jaani uul. 15.

ROHELINE

Kewadises looduses on elu:

Rohelised konnad laulwad rohelisti laule rohelse konnakapsa rohelistel lehel rohelistes tiigis roheliste kallastega keset rohelisti nurmi sini-rohelse taewa all

Kewadises looduses on elu:

Rohelises shallis kiiwendawad naised roheliste kingadega roheliste pinkidele armastama mehi roheliste kuubedega. Rohelises metsas käiwad rohelistes riides kütid jahil; a'ades taga rohelisti parte rohelistel luhal käiwad koerad rohelistil hiilg-wail silmil

Kewadises looduses on elu:

Roheliste wälju üle lendwad pikad rohelised raudtee rongid, rohelised autod a'awad wälja pikki hõiskeid wase rohelistest torudest. Rohelises üliriides daamid wälgatawad mööda kihutades rohelisti pilke taga rohelist fuaali

Kewadises looduses on elu:

Tume-rohelistes laewad sõudwad mööda mere rohelisti laineid üle roheliste sügawuste sini-rohelse Lõuna taewa all. Kaugel horitsondil seiswad wõõrad rohelistes saared, rohelistes linnud lendwad rohelistelt oksalt rohelse oksale

Kewadises looduses on elu:

Tume-rohelistes ussid sõõwad hele-rohelisti sisalikka. Walkjas-rohelistes majas rohelse laua taga küürutawad mustjas-roheliste kirgedega mehed mängu wõimsas närwipingutuses äritusest rohelistel nägudel

Richard Roht

NELI LUULETUST

Henrik Visnapuu

AEG IMELIK

Õõmeelik, päewameelik,
Aeg murelik,
Aeg surelik,
Maakeelik, taewakeelik

Päew hukka sai,	Meel mure weel,
Õõ kodu sai.	Ei sure weel.
Aeg imelik,	Hing walulik,
Aeg pimelik.	Hing palulik.
Õõ hukka sai,	Meel mure weel,
Päew kodu sai	Ei sure weel

Õõmeelik, päewameelik,
Aeg imelik,
Aeg pimelik,
Maakeelik, taewakeelik

15. XII. 13.

OKTOOBRI ÕHTU SUURLINNAS

Sum udulumm sum-summ	Lai kübar suu ja silm
Külm udu õitseb walgus	Ihk kihin kahin nārwis
Elektri sõmerate salgus	Kesk murdu roosas wārwis
Sum udulumm tum-tumm	Tramwaide tim-tim-tim
Siis äkki nelgi lõhn	Märg uulits restoran
Jõe-laewa kumme jorin	Seest langwad häälte wihid
Ja auto jäme torin	Mind wiiwad rahwa pihid
Kaks meest ja naine kõhn	Teeb nalja balagan

Sum udulumm sum-summ
Külm udu õitseb walgus
Elektri sõmerate salgus
Sum udulumm tum-tumm

VARAONI TÛTAR

Öö
 o m a
 p ü r a m i i d i
 siidi kangas wiidi
 sarkofagis igaweseks
 uuest tõusmiseks ja rändamiseks
 waraoni tütre brongsitõmmu keha

	t	s	s
	õ r w	i l h	ä r a
	i k u	u e t	l i s
	t e	t e	t e
pu	ta	wäh	
na	nts	ja	
mus	ja	täh	
tas	hüü	te	
lõu	ded	Ra	
na	pü	maa	
tae	ra	ju	
wa	mii	ma	
tä	di	lu	
he	sul	se	
eh	ge	põõ	
tes	mi	ri	
öö	se	wöö	
	töö		

Hing on pik kas	su	rän da mi ses
päik se wal gest tu	rn	lest i ni mes se
i ni me sest pü	ut	ha här ja sis se
pu has ta tud saa wad	e	O si ri se rii gis
kõik kes käi nud	ra	kan na tu ses
ka du nu on	a	ar mas tu ses
ma ha jät nud nu	ma	tu lis te lli gid
	t	

Meeletuses suudlen sind ma joobund tulle
 millest hõõgub sinu brongsi keha
 läbi saja põlwe mulle
 oled tõusnud eha
 v a r a o n i
 t ü t a r
 uus

KEWADE KÜLAS

Ju päike päisi päi
Kui oda kiiri koda
Tee wee ja ree ja roda

Weskiile wesi wäi
Sulsulin wulin-mulin
Tuul ruuli huuli kuulin

Maa maalis maade maal
Roht rohetuse kroonis
Ja wihmarihma troonis

Kiir linnu liiri traal
Tääw tänaw pori ori
Poiss siga sarwe tori

Ja hommik ammuk sahk
Mees muretuse mured
Usk uued adra kured

Weel hilja wagu lahk
Ja õhtu õhus külas
Naer plika kari mülas

Ää — öö — oo Müü — mää
Lii — laa laa — lii Lüü — lüü

19. XI. 13.

SILHUETTIDE TANTS

Ja olgu see mu wiimane nägemus

Sää wihaselts müriseb meri mu akende all. Kuis pime ja tormine on öö juba hakkawa talwe looduses! Nagu wiirastused kõiguwad üksikud paljad puud minu wäikese majakese taga. Aga maa poolt hiilduwad ligemale laiad mustad tühjad wäljad momenti oodates, et karata inimese pääle sügise öö karjuwas pimeduses. Mis taewas, mis pilwed! Pimedus walitseb ülewal, ning tuul on ainult ta tahtewõimuta teener, kes kõik kokku kihutab wärisewa ootamise hulluslisse haossi

Kõike seda näen ma läbi tumedate akende, mis on muutund minu arusaamistes igawiku läweks, wahtideks sissekäigu ees, mis wiib laiadesse hämaratesse wõlwitud koridoridesse, kus sünnib kõige hirmsam häbematus, kõige hirmsam jumalateotus, ning kus igasugune häätegelikkus tasa hoigab ning haiglaselt palub patu ja mürgitud kirede trotsiwalt ironiseeriwate hirwituste all. Kui hästi kujutan ma seda kõike endale ette! Lail pingil wiskleb kõwasti kinni seotud Walguse Waim. Punaste lambikeste tasane wilkumine nagu räägiks midagi arusaamatalt, rahustawalt, ähwardawalt ning segaselt lootust andes. Kusagil ligidal tilgub wesi tasa, lõpmata ühetoonilises melodias. Kas on see kellegi rahustus?! Ei, see pole rahustus, see

on türanniline hirwitus, see on halastamata pikaldane, katkemata, pikkamisi sisse-sööw piin: til — tol, til — tol, til — tol! langewad tilgad. Ning sügawas akna warjus, kõige pimedamas nurgas, istub liikumata tema, tema — Kaskija ning meeleäraheitmise Igawene Iisa. Ta nägu on kiwistud mingisugustes kurb-ähwardawates mõtetes, nii liikumata ja arusaamata on selle ilme, nagu oleks ta walatud rauast. Ainult silmades libistuwad tasa kõige peenemate, kõige täielikumate ning hirmsamate ettewõtete warjundid. Ja ta tegi käega waewalt märgatawa käskiwa liigutuse

Kõik jääb waiki. Häkitselt kostab koridoride wõlwide alt hirmus, hingest läbi-lõikaw ning werd tarretaw karjatus

Ja waikib kõik. Kusagilt kuuldub tasane surew, jõetult maetud hale tuule hulumine

Kui ma astuks wälja omast majast, läheks kunni metsani, mis kauguses ergult pimedat õõ häälte järel walwades walmis seisab meeleäraheitlikuks wõitluseks ole-mise eest, kui ma läheks kunni metsani säääl mustade põllude ääres ja waatleks oma tumedat majakest, mille wäikesed aknad sala ning wargsi wilguwad säääl hal-likas-musta mere kaldal. Ha! Missugune pilt! Häkki libiseks kuu pilwede tagant wälja ja tema wärisew paiste walgustaks kõike loodust kahwatu ergu hiilgega, mida nii hirmsasti kardawad õõ tumedad jõuud. Missugune põgenemine, missugune jooksmine algaks siis! Sest ligidal pole kaljusi ei koopaid, ja kurjuse waimud tantsiwad julges hooletuses liiwase tasase lagendiku pääl oma tsüünilist, käratsewat tantsu. Ehmatuse karjatused, jalgade müdin, laiade lõugade hirnumine, pehmete niiskete tiibade sahin, sõim, wandumine, irooniline naer, pilkaw ning wäljakutsuw hirwitamine

Säääl kaob aga kuu. Taewas, mis lühikesel walguse minutil omade fantasti-liste pilwede kõige hirmsamaid sügawusi ning kuristikka awades sügawaks ning selgitawaks sai, taewas muutus jälle madalaks ja arusaamataks. Tuul, mis kuuwalgel häkki rõõmsalt oma wabadust tundes pilwesi tükkideks lõhkuma tormas ja raskelt ning rängalt lainetawa mere läikima pani wahu walgetes naeratustes, tuul lendas jälle wilistades üle lagendiku — seotud ja madal. Ning üle lageda mere ja maa kostis tuhandete laiade lõugade ähwardaw, hõiskaw ning hirwitaw naer

Mis! Mingisugune wari liigub walgustatud akende taga punktipäälsete wahe-aegade järele ilmudes ning kadudes. Ja suurtel sammudel, kangesti põksuwa süda-mega jooksin ma oma hurtsiku juure. Lõin lahti ukse. Tuul tungib tuppa, küünla tuli wäriseb ja kõigub siia ning sinna. Ei kedagi! Ei kedagi. Kuid ma istun ja ootan. Keegi hingab. Ja siis on waikus

Säääl kostawad häkki kauguses liginewad sammud. Ikka ligemale, ikka lige-male. Jälle kuulen ma sedasama hingamist, kuid nüüd juba wäljastpoolt. Ja häki-line koputus mu akna pihta wäristab kõike mu maja:

„Tule, aeg on käes! . . .“

Sammud kaugenewad

Ma istun oma kirjutuslaua ääres ja mõtlen. Aga nurgas nutab tasa ning hõrnalt minu abikaas. Imelikud nägemused on minu silmade ees. Sääal kaugel kusagil tantsib haljal oksal kullakarwaline papagoi. Mingisuguse maja nurk. Läwel istub wana naisterahwas ja kujub sukka. Kuid waadake, kui määratu suur on päikene — walge, hõõguw — ja kui hirmus hele on selle kõrwe liiw. Keegi mängib wiitulil wanaaegset wiit ja keegi peksab tamburini takti. Tamburin möllab metsikutes wõtetes ja ta pääleajaw lärtsumine hakkab rääkima wäljakutsuwalt, häbemata. Seina tagant astub wälja punase pääsitemega araablane ja hakkab mind aeg ajalt pilguga riiwates oma nuga higuma. Ta waade wiibib pea nagu uurides, pea nagu salakesi ironiseerides minu näo pääl. Ta proowis sõrmega noa tera ja tegi mulle märgi. Meie läheme

Aga ikka istub nurgas minu abikaas, ja nutab

Ma kuulatan seda nuttu. Millest räägib ta? — Mere kallas. Mis meri see on, mis maa see on? Metsast tuli inimene wälja ja jäi seisma, et ümber waadata. Ta naeris tasakesi oma ette ja juhtis siis julgelt omi sammusi edasi, kaugel nähtawate mägede poole. Häkki pööras ta ümber ja hakkas ruttu minu poole tulema. Ta astus mulle nägu nägu wastu, haaras minu kõrwust kinni ja hakkas naerma — pea rõõmsalt, puhtasüdamiselt, pea kurjalt ning ähwardawalt — ja ta nägu muutus säääl juures pea järeltegemata puhtaks ning hääsüdamliseks, pea omandas ta iseäralise kõwera ja pilkawalt rumala ilme. Ning imelik. Ma ei suutnud wastu panna. Ma wärisisin häkki suures naeruhoo, haarasin inimese kõrwust kinni, ja meie mõlemad hakkasime mere kallast mööda oma hoolikat tantsu, üksteist kõrwust kinni hoides.

Ja jälle koputus wastu akend:

„Tule, aeg on käes...“

Norra rannas, 1913

Richard Roht

KAKS LUULETUST

Alfred Warik

KESK EESTI ELU

Kodanikud käiwad küürus seljal, koera silmiga
Kesk salongi aher moralist saab walmis pulmiga

Üle linna haige kelminäoga tuimus hiilub,
Toimetusse tungib, sāngi, teatrissegi piilub

Kuskil haugub nālgiw koer all surmawaiksnes linnas
Praegu iga tōsidus on Eestis kõrges hinnas

Sellep pangem hūidma oma hoolimata dissonans :
Et kord murduks rahulolemise kiwinenud kants,

Saaksid maha kistud kantsi kõrged tornid, müürid,
Minewate laewadele antud uued tüürid

Koristatud meie elust mõistlik hallitanud nurk,
Et wõiks kisendada kiire elu õigluseta kurk

KEWADE KIRED

Paiskwad wastu mere kallast ennast pikad wood,
Üle hinge wārisewad siidist pillirood
Üle jõe kummardeleb paenduw walge roos,
Sūdametes wālgutab üks kirglik otsiw poos
Taewast sajab alla tumemuste lõhnasi
Wastu puude tüwesi ja latwu kõhnasi

Nina sõõrmed harkwel, ihus sigituse nālg,
Silmis emalooma paenduw piht ja kerge jālg :
Jookswad sikud kisendates metsa tihnikust,
Laulwad ussid walgeid laule keset pimedust
Kiristawad hambad raskes maitsemise hoos,
Elu müstilise tuleku ja minekute woos

Walges liiwas, pāikse-ratta hele naeru all
Lamad liikumata sa kui werestjooksnud tall,
Juuksed punased on lahti kuuma liiwa pāäl,
Silmad hābemataalt waatwad, hirwitelleb hāäl :
Wōta isuleiwad, wereweinid huultelt joo,
Ole joobund elust, elu hāwita ja loo !

Aga õhk on kulw, on tolmund kurk ja hõõgub silm,
Weri saanud palawlikuks nagu põuailm
Tolmikute lõhkemisest suitsupilwne maa
Sigituse diturambid täis on otsata

Peterburis, 1913

WÄIKESED WISIIDID MEIE „SUURTE“ JUURE

TEINUD MOMENTISTIST-TORREADOR

Sit tibi terra levis!

„Aga trükkida meie endid lasta ei saanud“

K. A. H(indrey) Postimees nr. 288, 1913. a.

Jah, armas herra Hindrey, trükkida Teie „endid lasta ei saanud.“ Meil on aga hirmus kahju, et need Teie stambuchide ruugejuukselised ja sinisilmalised salmid, mida Teie „Momendi“ autorite luuletustega wõrrelda tihkate, nüüd maailmale tundmataks on jäänud. Nende järele wõiksimine kõige paremate tagajärgedega Teie noorepõlwe wäärtuste üle otsustada, et Teiega ühes Teie selguse kadumise üle kurta, selle selguse kadumise üle, mille pärast Teie nii liigutatud olete ja mida, ka Teie enese sõnade järele, raske on praegu Teie juurest leida. „Ja pärast, kui ilm enam nõnda selge ei olnud . . .“ kaebate Teie

Meie usume, meie näeme, kallid herra Hindrey, meie mõistame lugu pidada Teie pihitist, tõetunnistusest, enesepaljastusest. Teie tahate tõtt rääkida iseene kohta, kuigi see Teile walus on ja kuigi Teie selle enesepiitsutuse all tõsiselt kannatate. Ka meie, kes me õpetatud oleme Teie pääle, kui ainukese Eesti kodanlise seltskonna esteedi, tõsise kunstitudja, gentlemani, wääramata arwustaja ning koguni kui kunstniku pääle waatama, peame imestusega kordama Teie muidugi wist allegooriliselt „luuleliselt“ tarwitatud sõnu, et Teie „nii ilus luuleand hakkas meile ka rohkem kahtlaseks minema“

„Hakkas kahtlaseks minema!“ Kui hästi olete Teie end selle ütelusega karakteriseerinud! Kas ei tähenda see seda, et Teie juba hulk aastaid Euroopast lahus olles Eesti hallist kodanlusest ka halliks olete läinud, et Teie kunsti ning kirjanduse „uurimise“ asemel ainult rahwakultuuriga tegemist olete sunnitud tegema, fõl-

jetonidega, Tartu kohwijuttudega ning oma isiklise seisukoha kinnitamisega Eesti kodanluse ilmas? Muidugi, see ei mõju terwise pääle hästi, iseäranis waimlise. Sest Teie teate ju seda wana tõde, et wäikekodanlus esteetilise maitsele iseäranis surmaw on. Ja meie lubame enesele seda wabadust Teile weelgi rohkem tõtt öelda, kui see Teile ehk armas on. Meie teeme seda ju Teie enda kasuks, uskuge! Teie pihtimise härdusele wastu minnes ja Teid mõistes, koputame Teile niisama sõbralikult öla pääle selle „häätähtliku naeratusega,“ millega Teiegi meile oma suure töö ära ütlesite

Waadake, armas herra Hindrey — Teie wabandate, et Teie „familjaarsus“ ka meile külge on hakkand, — sarnane linn kui see Tartu ja sarnane rahwas kui eestlased, aitawad iseäranis seda tunnet hääde tagajärgedega kaswatada, et Eesti maa, Eesti „haritlased“ ja kogu see Eesti elu üks Jumalast ärawalitud olemine on. Wiimasele asjaolul on see halb külg, et siis ka üksikud „ärawalitud“ eestlased end lõp-mata ärawalituks pidama hakkawad, nii ütelda geenisteks omal kodanisel alal. Tartu kodanik: kaupmees, majaomanik, adwokat, isegi ärijuht — kui suured autoriteedid nad on! Kui uhkelt astuwad nad omalt Olümpialt meie, surelikkude, juure alla! Kui tähtsad ja ümberlökkamatad on nende mõtted ja sõnad! — Kurwastusega peame tähele panema, et Teie, me jumaldud kunstiarwustaja, tõsine kunstitudja, esteet ja ainuke gentleman, sellest ülewalnimetatud Eesti kodanluse haiguse mõjust mööda pole pääsenud. Ja see on, lubage Teile tõtt öelda, pisut naiw ometi, ühele „aristokraadile“ aga iseäranis. Meile tuleb meele, kuidas Te pahandasite, kui meie Teile „häätähtlikku“ Momendi „mahaarwustamist“ jalapäält tähele ei pannud ja oma raamatut koguni soowitadagi julgesime. Teie olite haawatud! Teie olete alati haawatud, kui Teie oma ümberlökkamata sõna öelnud olete ja keegi Teile wastu julgeb rääkida. Aga, lubage, kuidas käib see kokku mõistega, mis meile Teist kui hästikaswatatud „aristokraadist“ sisse on tuubitud?! Jah, meie peame weel kord kurwastusega tähendama, Teie ei ole enam meie ideaaliks! Teie olete Tartu kodanikkude Olümpidele läinud ja müristate säääl kui wääramata filosof kõike, mis „Postimehe“ poolt ei tule. Ah, mis on see Euroopa, terve see kirjan-dus ja kunst, terve see „esteetiliste wäärtuste aeg,“ kui ta ei tule Tartu kodanluse Olümpidelt, kus Teie nüüd istute kui üks wääramata arwustaja

„Hakkas kahtlaseks minema!“ ütlete Teie siiski kurwas wõimetuses. Teie ei usu enam hästi iseenda sisse, kuigi Teid nii wääramataks on kaswatatud. Teie alghine noorus, Teie toredad stambuchide salmid tulewad Teile meele. Jah, kuidas oli see koguni teine! „Sest,“ kirjutate Teie, „terwe maailma keeruline wärk oli meile ju klaar, elu mõte läbipaistwalt selge ja naisterahwas, oh taewas — seda tundsime alles päris põhjalikult ja teadsime juba seisukohta wõtta.“ Kahju, kui Teie

seda kõike enam nüüd ei oska! Kuid iseäranis kahju, et Teie meile omi suuri tödesi üteldes ainult nalja võite walmistada, kuigi Teie iseenda teada isamaa („Postimees“ ongi ju wist Teie isamaa?) eest wäljas olete

Jah, kustunud talent, nooruses end maha matnud! Nüüd raugemisel kahjatsusest minewiku üle söödud. Kuipalju wärwirikast traagikat! *Sit tibi terra levis!*

EBAMÄÄRASUS JA DEKADENTLINE ARWUSTUS

Sestsaadik kui „Postimehe“ toimetusse herra J. Aawik arwustajaks toodi nende lugemata üleelamiste ja muljetega, mis moderni Läänega tutvustamine temasse järele jätnud, on meie arwustuses dekadentism kohutawaid õisi ajama hakkanud. „Dekadentismi harilikuks nõnda ütelda praktiliseks tundemärgiks peetakse teatawat imeikkust, iseäralikkust, mis peaaegu weidruse ni, kurioosumini läheb“ (J. Aawiku sõnad). J. Aawikul on seda kõike olemas. Ta on tõesti iseäralik, imelik, kurioosne. Ta kirjutab arwustusi, kus sugugi tema otsekohesus wastu ei paista, tema loomikkus, waid mingisugune hoopew braweeriw fraaside pildumine, mis meie imestust wälja kutsub. Hr. Aawikul on oma kirjandusline maitse, mis ainult Juhani Ahot tunnistab, ja kõik, mis Juhani Aho ei ole, on ebamäärane. Mis ebamäärane ei ole, on wesine, mis wesine ei ole, on wist küll lumine. See on meetod ja need on terminid, mida dekadentismi harilikkudeks, nõnda ütelda praktilisteks tundemärki- deks wõib pidada. Edu hr. Aawikule sellel teel!

RAHUSTUSEKS BÖRSE MAAKLERILE

„Tartu Päewalehes“ № 53 1914 teatab keegi Mina-Mina, et „börse pääl Momendi aktsiad kuulmata madalale langenud on.“ Moment näiwat, „kui ajamärkisi tähele panna“, surmale suikuwat

Imestame selle börse lehe maakleri kolehalwa ärimehe-instinkti üle. Nähtawasti ei ole ta weel seda iseäralist nähtust börse turul tähele pannud, et mõni paberist tehtud maru ainult aktsiate tõusemist ligemas tulewikus ette kuulutab. Soowitame sellele Mina-Minale, kes ehk hr. E. Laamaniga ligemalt sugulane on, niisama häädsowiwides kõwasti Momendi aktsiaid üles ostma hakata. Juba see et Noor-Eesti

Momendi wastu oma suurema tuusa — Tuglase — wälja mängis, näitab, et Momen-
dil just „kui ajamärkisi tähele panna“, tulewikku on. Sest Tuglas on juba selle-
poolest tuntud, et ta ainult parematele kirjanikkudele kallale tungib ja neid „lõpeta-
taks“ tunnistades alati märgist mööda laseb (Tuletage meele Ed. Wilde ja Ernst
Enno „surmamist“ Tuglase poolt)

Momendi kallale tungides ei walinud Tuglas abinõusid. Mispärast see närwi-
likkus, harimata söimamine ja enesewalitsuse wõimetus sarnase ülitarga mehe poolt?
Mispärast meeleäraheitlik opereerimine igasuguste lubamata sõjariistuga, mida „eu-
rooplane“ naljalt ei tarwita? Selle taga peitub midagi õige kahtlast

KUNST JA POISIKESED

Eesti kirjanduse Seltsi koosolekul teatas hr. Jans omalt poolt, et meie kirja-
nikud kõik poisikesed olla. Sellele teesile lisas seesama herra E. Laamani kõne
puhul, weebruaril Wanemuines, juure, et kunst kultuuri-ilma see kõige wiimane ja
lapselisem tegur olewat. Nii siis ei ole hr. Jansil mingisugust põhjust Eesti
kirjanikka selles süüdi leida, et nad „poisikesed“ on. Wanemad, hr. Jansi tao-
lised targad mehed, ometi niisuguse lapselise asjaga, kui kunst, jändama ei hakka:
Neil on palju tähtsamaid ülesandeid kultuuri-ilmast täita kui tühipaljas kunsti tegemine

Kunsti ja kirjanduse alawäärtuslikkust näitab ka see asjaolu, et needsamad
hrad Jansid, Laamanid jne. omade „majandusliste teadmiste“ juures siiski kunstist
ja kirjandusest alatasa rääkida tahawad osata ja isegi õpetada, kuidas peab olema
üks õige kunsti ja kirjanduse tegemine. Need herrad tahawad omad teadmised
Euroopast (?) toonud olla ja et nad ehk selle tõttu end geeniusteks omal alal peawad,
siis arwawad nad üsna lihtsa loogikaga, et kui meil ka kirjanikud ja kunstnikud
„Euroopasse läheksid“, nad kohe geeniusteks muutuksid. Noh, muidugi, marksis-
migi wõib Euroopast saada, miks siis mitte jälle neid tühipaljaid kunsti ja kirjan-
duse fookuseid!

AKTSIAÜHISUS „EUROOPA“

Meile on järgmine sõnum awaldamiseks saadetud:

„Seda tähele pannes, et Eesti Kirjanduse Seltsi koosolekul niisugused suured

wääramata kirjandus-kunstilised autoriteedid nagu Anton Jürgenstein, pastorihera Kõpp, arstiteaduse doktoriherra Koppel, „marksist“ Joh. Jans ja „Tartu Päewalehe“ päätoimetaja Ed. Laaman ning palju muid tuntuid seltskonnategelasi alias muidugi ka kirjanduse ning kunsti tundjaid wennalikus sõpruses ühinedes arwamist awaldasid nagu kaswataks Õhtu- ja Lääne- Euroopa väga häid kirjanikke, — seda tähele pannes on salkkond Eesti ajalehtede poolt ideaalses mõttes üleskaswatatud kapitaliste aktsiaühisuseks kokku heitnud, et meie kodumaalt tugewaid noorimehi Euroopasse saata kirjanikkudeks saama. Aktsiaühisus on enesele ka sellekohase nime — „Euroopa“ — wõtnud“

Meie peame selle ettewõtte üle tõsist rõõmu tundma. Kümne aasta pärast on meil loodetawasti täiswäärtuslisi kirjanikke rohkem juba kui praegu kirjanduse arwustajaid. Grandioosne edu! Tänu ettewõtjatele, kes kohusetundmusest isamaa wastu oma kallist raha . . . jne. jne.

„WALE TEEL“

Noor-Eesti „koosolekutel“ ei arwanud Aino Kallas hääks Marie Heibergi sellepärast pikemalt arwustada, et wiimane „wale teel“ olewat. Et aga seesama proua omas kõnes ka Suitsu leidis wale teel olewat, mille päält ta pea ümber pöörwat, ja teda siiski ometi arwustas, siis tulime meie arwamisele, et Suitsu ja Heibergi waleteed üksteisest kuidagi lahku peawad minema. Suitsu wale tee õeldi kirjandusline olewat, järjelikult Heibergi oma niisugune ei ole, muidu oleks nad ju analoogilised ja oleks ka Heiberg arwustamise alla tulnud

Huwitaw oleks teada saada, missugune mitte-kirjandusline „wale tee“ andis proua Kallasele põhjust Heibergist kirjanduses mööda minna

ÜKS KÜSIMINE TUGLASELT

Kuidas saab Aino Kallas Tartus elades „Titaniku“ hukkaminekust kirjutada, kuna Teie teoria järele, hr. Tuglas, kirjanik tingimata selle peab nii ütelda „koha pääl“ läbi elanud olema, mis ta kirjutab? — Igatahes olete Teie kurwal arwamisest, et Aino Kallas ainult kinos „Titaniku“ hukkaminekut „koha pääl“ on näinud ja sellepärast tema uus raamat „tehtud“, „paberist“ saab, „jõuetu“ ja „blaseeritud“?

Kus peab küll see kirjanik elanud ja käinud olema, keda Teie, hr. Tuglas, ilmas kõige paremaks peate! Maakera on talle igatahes liig igapäine. Muidugi olete Teie, hr. Tuglas, üks sarnastest?

ÜKS „ÜLEELAJA“

Kuulus teatri-, kunsti- ja kirjanduse arwustaja Hugo Raudsepp on wäljamaale sõitnud — Euroopasse. Ta kirjutab nüüd omist „üleelamisest“ nagu näit. omast kolme päewa jaoks pantud söögimoonast, kolmanda klassi wagunite lõhnadest, jutuaajamisest sigadekaupmeestega ja omast Soome-Ugri ninast. Kui ta nüüd wäljamaalt tagasi tuleb, siis heidab ta kirjanikkudele jälle „üleelamiste“ puudust ette. Oh neid waesid kirjanikka, kelle üleelamised meie Soome-Ugri laadiga arwustajatele liig weidrad näiwad, sest et wiimased ainult oma „kolmanda klassi“ „üleelamisi“ loomulikkudeks peawad

MEELETULETUSED

Tähtsate meeste kollektsioonis oleksime peaaegu kuulsa Ed. Hubeli ära unustanud, kes ka Momenti on arwustada katsunud. Tuletame teda siinkohal kui kahtlemata hääd wirtuosi omal tänamata alal meele. Suuremat tähelepanemist ei arwa meie talle, kahuks, kinkida wõiwat

Et ka hra Linde, kes Noor-Eesti kõne (loe: enesearwustuse ning -kiidu) koosolekul Momendiga lubatud ning lubamata wiisil ühendust katsus sobitada, präntensiasse ei jääks, wastame talle siinkohal, et meie, kahjuks, Noor-Eesti „koosolekutel“ mitte sõna wõtta ei wõinud, kuigi Noor-Eesti, hr. Linde esitusel, seda au wäga igatses. Meie ei tahtnud tõsise jutuga naljateatri hääd tooni rikku

O SANCTA SIMPLICITAS

Just „Rohelise“ trükki andmise puhul tabas meid häkki hirmus löök: Tartu „börseleht“, kes Momendi „aktsiate“ juures palju aega kaaludes seisis, tuli otsusele,

et kui „isegi tõsine arwustus ei wiiwitanud sõna wõtmast“, siis ka üks „Tartu Päewaleht“ oma magedawõitu följetonisti julgesti Momendi kallale wõib ässitada

O sancta simplicitas! Kui kergesti antakse end ära! See suurwaim, kes selles „päewalehes“ nii suuremoeliselt ja autoriteetlikult haigutada katsub, „wiiksatas“ kogemata ometi sest „tõsisest arwustusest“! Ja ja, nii suurt eneseusaldust „börselehe“ arwustuse-jumalakesel muidugi olla ei wõi, et ta oma sepitsust „tõsiseks arwustuseks“ julgeks pidada. See on nähtawasti mehike, kes meie kirjanduse „börsele“ weel esimesi sammusi teeb, et, nagu harilik, kirjanikkude söimamise läbi end hästi targalt näidata ja niiwiisi pikkamisi endale teed teha ajakirjaniku-kohakese kanika otsa. Seda wäidet tõendawad ka selle „kriitiku“ õige silmapaistwad konkreetlised „igatsused“. Talle näib hirmus olewat, et kirjanikud „oma maailma luuletanud“ olla, see „ei wangista“ teda, „sest et selles ainustki usutawat hingeliigutust ei sisaldu“. Muidugi, börse lehe kriitiku huwid käiwad üsna muude „olulisemate“ asjade järele. Ta ise filosoferib omas „arwustuses“, „et hädaoht wõib ainult mis-kis olulises peituda“. — „Oluline“, waadake, see „wangistab“ seda „positiivset“ arwustajat, — oluline, mida käega katsuda saaks ja proowida, kas ta ka kõliseb. Selles, ja ainult selles „sisaldub usutawaid hingeliigutusi“ meie ajalehe targale. „Kõik on endiseks jäänud. Ei tundu tahtmiski edasi jõuda“, kurdab „kriitik“ Momendi kirjanikkude kohta. Kuhu see auwäärt kirjanduse selgitaja siis kirjanikka kutsub? Seda ta ei ütle, aga küllap wist „olulise“ juure. Sest ainult „olulist“, käega katsutawat asja mõistab ta. Muu on talle kõik: „Suured õõnsad sõnad kandwa mõtteta, taewad horitsondita ja wäljawaated perspektiivita“

Kenad kirjanduse arwustajad, keda meie ajalehed „lahti lasewad“! Ei tea õieti, missugust „olulist“ ideed nad taga ajawad, ja ei tea ka nende „taewastest“, „horitsontidest“ ja „perspektiwidest“, kuhu nad kirjanikka „edasi jõudma“ kutsuwad, aga südid on nad tunnistama, et „kirjanikud omi suuri ülespuhutuid sõnu ning pilwedeni tõusta tahtwat paatost millegagi õigustanud pole“. Kas kuulete, kirjanikud! Ajalehekingad ei anna teile õigust „oma maailma luuletada“, „taganeda“ ja „end ära peita lossi müüride taha“. Arwustuse-imperaatorid nõuawad „olulist“, sellepärast on teie „omad maailmad“ — „igawa mõtteta juttu eietused“, „ebamääraste sõnade sepitused“. Teil on kõik „ebamäärane, udune, wirisew ja hall, — pää unistustest uimane, süda tühi“. Arwustaja loeb teie raamatu läbi ja jääb „tuimalt ühe punkti pääle wahtima“. „Süda“ ei lausuda tal midagi — „weel wähem pää“. Ja siis on tal kulutatud ajast kahju. Kirjanikud! Makske arwustajate aeg kinni, mis nad teie raamatuid lugedes kulutawad. Arwustajad on omade sisemiste omaduste tõttu palju „olulisemaid“ ja „konkreetlisemaid“ „horitsonte“ nägema harjunud ja nõuawad ka kirjanikkudelt sinna „edasi jõudmist“. Kirjanikud loowad „omi maa-

ilmu“ meie „olulisel“ ajal — „see kõik võiks väga kurb olla, kui ta aga nii lõp- mata naiw ja koomiline ei oleks“ — kirjutab „päewalehe“ kriitik*)

Kirjanikud! Tehke kirjandust nii, kuidas kirjanduse börse maaklerid teilt nõua- wad — ja teist saadakse aru. Otsige neid käega katsutawaid „horitsonte“, mis „kusagil ilmaotsatuses ebamäärasena ja udusena“ ei seisa, waid iga ajalehemäärija „üliinimlikus“ pääs — ning teile koputatakse öla pääle isegi meie „tõsisema arwus- tuse“ poolt. Uurige järele, kus on meie kriitika-suurwaimu „taewad“ — need, mis mitte „kusagil ilmaotsatuses“ ei seisa, puhastage oma pää „unistustest“ ja kõigest sarnasest wäärtuseta kraamist, muidu seisate „wäljaspool seda ruumi, kust elu ene- sele sisu ammutab“

Huwitaw oleks jälle teada saada, kust Eesti arwustajate teadmiste järele elu enesele sisu ammutab ja mida nemad õige elu all mõistawad. Kui nendel tarka- del herrakestel julgust jätkub kõike seda, mis inimesesoo kunsti alati on toitnud ja missugust „enese maailma luuletamist“ paljud suured kunstnikud igal kunsti wäljal on õigustanud, ainult „suurteks sõnadeks“ nimetada, siis jäägu nad sina „ruumi“, kust nende „elu enesele sisu ammutab“ ning ärgu rääkigu rumalusi, kui iseenesel seda ei ole, mis sellest „ruumist“ wälja wiib, kust nende „elu enesele sisu ammutab“

Kui sarnased arwustajad kirjanikkudelt nõudma tulewad, mis wiimaseid looma „õigustanud“ oleks, siis tahaks ka teada saada, millega sarnased arwustajad oma maitse, „usu“ ja „huwi“ kirjanduses „õigustanud“ oleks. Tahaks arwata, et kui ühe ajalehe-arwustaja „huwi“ ja „usk“ nõrk on üht kirjanikku mõistma, siis tal su- gugi ei kõlba kohe kirjaniku üle surmakohut mõista. Sest see on naiw. Oleme lugenud küll mõnegi suure ja wäikese kirjaniku töid, mida meie „ei usu“ ja mis meid ei huwita, aga oleme ütelnud: *De gustibus non est disputandum* — mait- sete üle ei waielda. Kui Eesti arwustajale „luuletatud maailmad“ — „udused eba- määrased, tühjad“ jne. näiwad, siis otsigu ta süüd enese juurest, kuid ärgu näidaku oma barbaarsust „luuletatud maailmade“ mahakiskumisega, sest on palju suuremaid autoriteete, kui Eesti arwustajad, kes just „luuletatud maailma“ selleks peawad, „kust elu enesele sisu ammutab“

Seda, ei tea missugust „olulist“ nõudjad arwustajad jooksewad alati meie kirjanikkude pääle tormi end paralelli säädes loojatega ja wiimaste käest tingimata nõudes, et nad seda ja niiwiisi kirjutaks, mida ja kuidas arwustajad-suurwaimud soowiwad. Ja meie „publikum“, kellele Jumal senni mingisugust oma maitset pole

---

*) Seesama „kriitik“ nimetab Heibergi ja Rohti „Momendi toekamateks esitajateks“. Näh- tawasti unustab ta meelega, et Heiberg Momendi rühma ei kuulu ja tema raamat Momendi kirjas- tusel ilmunud ei ole.

annud ja kellele juba säärased „arwustajadki“ suurteks kirjanduse tundjateks on, imestab ajalehe kriitikute „selget sõna“ ja suuri neegrikuninga shestisi otsekui maailma ärawõitja imperaatori käeliigutusi. Kuidas „börstel“ kurss on! Selle järele teritawad need ajalehe-neegrid omi sulgi! Kui mingisugused isiklised, „ühiskondlised“ wõi nii edasi põhjused nõuawad, siis antakse kirjanikule elu-õigust, siis on ta „loomulik“ ja temast „saadakse aru“. Kui aga kohwijutu „börstel“ kirjanik isiklikult „maha on tehtud“, siis tuleb ajalehe-neeger ja hüüab: „See on ebamäärane, jõuetu ja kurioosne. See ei wangista mind!“

Meie wastame: Loomulik, et see sind ei „wangista“, millesse sinu madal „oluline“ mõistus ei küüni. Kuid kui sa aru ei saa, siis ole vähemalt wait ja ära räägi asjust, mida sa ei tunne. Ära sää oma kitsast arusaamist ja oma „mitte midagi lausuwat südant“ — „wähem weel pääd“ absoluudiks. Tea, et sinu arusaamine wõi mittearusaamine weel „maailmu“ ei lõpeta ja su ühekülgne maitseke — kui sul seda üleüldse on — sulle õigust ei anna kirjanikkudelt nõuda, et nad sinu moodi järele peaks „edasi jõudma“. Ja rohkem sullegi seda „Noor-Eesti“ „euroopalist kultuuri“, et sa katsuks läbi lugeda vähemalt paargi wäljamaa kirjaniku raamatut, mis sulle häkki näitaks, et ka säääl sinu „usk“ ja „huwi“ rahuldatud ei saa, rohkem sullegi enesedistsipliini ja kõige elementaarsemate wiisakusereeglite tundmaõppimist! Aga sinu „usku“, „huwi“ ja „olulisi“ maitseid peaks mikroskopi all uurima, et neid päwawalgele tuua ja näha, mida nad siis õige „usuwad“. Weame kihla, nende uskude „taewad“ langewad sulle üsna nina ette maha ja sinu „horitsondid“ ja „perspektiwid“ on täis õige „konkreetlisi“ leiwa- ja leeme-tõdesi. Kõik muu on sulle „ebamäärane“. *De gustibus non est disputandum!* hüüame sullegi, kuid lisame weel kord juure: Kui sa nii „oluline“ oled, siis ära arwusta kirjandust, waid kirjuta lehti! Waewalt leiad sa üleüldse kusagilt enesekohast kirjandust, sest kirjandus kui kunst näib sulle olewat liig suureks uhkuseks — omaks maailmaks! Ja seda uhkust tahame meie enesele lubada

Meie tahame edaspidi weel rohkem seda „uut wäärnähtust Eesti kirjanduselauale tuua“, nii et need inimesed ja need arwustajad, kes Eestis praegu „tõsinäh-tusi“ kaitsewad, end kirjanduse wäljal keeletuks imestaksid, sest waikimine on inimestele, kellel ühtki printsiipi, ühtki maitset, ühtki põhjusemõtet pääle kätteõppitud fraaside pildumise ei ole, palju häätoonlisem kui asjadest rääkimine, mida ei mõisteta ja ei tunta. Ja tõesti, selle lühikese aja jooksul, kunas noorte kirjanikkude rühm paar oma esi-katset wälja anda sai ilma et ta weel kindla-maid printsiipe, nõudeid wõi sihte üles oleks säädnud, on selle rühma ümber kõik meie „tõsised“ ja „mittetõsised“ arwustuse neegrikuningad oma sõjatantsu ära tant-sinud ja omad tarkuse natukesed wälja kraaminud. On „arwustusi“ kirjutatud ja

ette kantud, kust midagi muud vastu ei waata kui isiklik mahakiskumine, isiklik haawamine ja isegi kirjanikkude era-elu kallale kippumine. Neid wäiteid on kinnitatud päewatuju kapriisi järele niisuguste kirjandus-kunstiliste teadmis-tega ja sarnase pateetilise auwäärilikkusega, mis tõesti neegritele kohased. Neid „arwustusi“ hoolsamalt läbi lugedes wõib selgesti näha, et nende taga midagi muud ei peitu kui soow päliskaudsete jämedawõitu wägi- ja lööksõnade pildumisega oma kohwiringkonnale oma „tarkust“ näidata, et sellega oma „ajakirjanduslist“ wõi „ühiskondlist“ karreerikest teha. Sest need poole tunni jooksul kokkukoperdatud „arwustused“ näitawad kõike muud, kuid mitte kirjandus-kunstilisi põhjuseid. Wõi kõlab see meie ajalehe-neegritele uus, et ka arwustajatel omad põhjused peawad olema! Jah, waadake, armsad herrakesed, sõnade pildumisega wõib isegi ütlemine näit. Shakespeare'i kallale minna ja teda kõiksuguste tsitaatide sepitsustega „maha teha“, aga põhjuseid pole see wist küll nii kerge. Kas pole tõsi? Meie ajakirjanduse-neegrite maitsed, põhjused, nende esteetilised printsiidid, nende „taewad“ ja „horitsondid“? Kus need on? Näidake neid meile! — Neid ei olegi! — Kui sarnased „täewata“ arwustajad kirjanikkude „täewaid“ tulewad „maha tegema“ ja kirjanikka õpetama, siis ei sünnita see muud kui jälkust. Nad ututawad ajalehed omade „tarkustega“ üle, kuid mille, missuguste õigustatud maitsete nimel? Neid maitsid ei ole. Need on inimesed, kes „arwustusest“ ja „kirjandusest“ üksikud sõnad pähe on õppinud ja neid siis kirjanikkude isikute vastu kokku sepitsewad, sest et kohwijuttude „kurs“ seda nõuab. Moment ei ole ialgi end absoluudiks tunnistanud, weel rohkem, Moment on awalikult end ainult weel algajaks, otsijaks nimetanud, kuid need herrad, kes meid igalt poolt arwustama ruttasid, on omi sepitsusi meile pääle tahtnud sundida kui kõige suuremat absoluutlist tõde. Kuid meie ei näe nendes ühtki argumenti, ühtki tõde, ühtki maitsid, tõesti, mitte üht wäidetki. Need on isiklised kallaletungimised olnud, kus meie raamatute sisust nii wõi teisiti teksti mõtet rikkudes tsitaate kokku säeti, mille naeruwääriliseks tegemisega ei tea missugust ideed tõsta on tahetud. Ei tea missugust! See on see kõige rumalam. Teise kallale karata ja teda närida — ei tea missuguse idee nimel! Siis lihtsalt isiklise wiha pärast, kopikute teenimise pärast ajalehe weergudel, wõi kohwijuttude „kursi“ pärast, ehk ka vähemalt sellepärast, et Momendi „mahategemine“ nüüd moes on?*) —

---

*) Kirjanik Fr. Tuglase ülesastumine Momendi vastu oli weel isiklisem ja „sahwtisem“ kui mõne ajakirjaniku oma. Säär ei räägitud kirjanikkude üle nende raamatute põhjal, waid säeti nad kirjutama ja elama nii, kuidas seda arwustaja „mahakiskumise“ jaoks kasuliku leidis olewat.

Mitte meie ei ole wale teel, waid need, kell ühtki teed ei ole. Meil on maitset ja printsiigid — olgu nad missugused ja kui selged tahes — ja meie wõime nendest weel paljugi wälja kaswatada. Aga need, kellel ühtki maitset ega printsiigid ei ole pääle maotu wirisemise ja ironiseerimise, ärgu säädku end meile parallelliks ja eeskujuks. Sest meil on siiski, nagu need arwustajad ise tunnistawad, oma „taewas“, jah, meil on, ka nendesamade tõenduste järele, kirjanduse ning kunsti suurem wäärtus — oma luuletatud maailm, tähendab, meil on wäärtuslik olewik ja järjelikult ka tulewik, neil ei ole aga midagi

Ja meie saame neid „arwustusi“ koguma, kui meie wastate küpseid mõtewaesuse dokumente weel mitte küpsete otsijate wastu — tulewiku jaoks, kunas meie sarnased ilma ühegi maitseta „kirjandusetundjad“ kirjanduse ning arwustuse wäljalt ära saame pühkima kirjandust tuues, milles weel rohkem „oma luuletatud maailmu“ ja mille mõistmiseks sarnaste herrakeste „usutawad hingeliigutused“ nähtawasti liig närused on

Nad on meid hinnanud abinõuudega, mis neile karakterlikud, — seda parem meile — tulewiku pärast, kus meie neid nende eneste sõnadega tabada wõime. Nüüd aga kordame neile cand. J. Tõnissoni tema enda kohta öeldud sõnu:

„Nii kergesti Teie Momendist jagu ei saa!“

Ootame selle „sapisünnituse“ trükist-ilmumist, et teda tema „wäärtuste“ kohaselt meie weergudele kinni naelutada.

MOMENTISTIDE PÄEWAKÄSK

TARTUS, MÄRTSIL, 1914. A.

MEIE, MOMENTISTID,

Keelame ära :

1. Kõigil õpetajatel, adwokatidel, arstidel, ajakirjanikkudel, üliõpilastel, kooliõpetajatel, pangaametnikkudel ja ärijuhtidel kirjandusest ja kunstist, kirjanikkudest ja kunstnikkudest kirjutamise ja kõnede pidamise

Keelame ära :

2. Eesti Kirjanduse Seltsil, mis meie Päewakäsu 1-meses punktis ülesloetud isikutest koos seisab, end kirjanduse seltsiks nimetamise

Keelame ära :

3. „Noor-Eestil,“ mis suuremalt jaolt meie Päewakäsu 1-meses punktis ülesloetud isikutest koos seisab, end kirjanikkude seltsiks nimetamise

Keelame ära :

4. Bergmanni Abirahal end kirjanduse toetajaks Abirahaks nimetamise, kust abiraha kirjanduse ja kirjanikkude toetamiseks ei anta

Keelame ära :

5. Iseäraldi cand. J. Tõnissonil, kui jõulisel isikul ühiskondlises väljal, kirjanduse arwustamise ja „tegemise“

Keelame ära :

6. „Postimehel“ luuletajaid „würtsipoodniku hingeks“ jne. nimetamise. Üleüldse keelame ära „Postimehel,“ „Tallinna Teatajal“ ja „Tartu Päewalehel“ kirjanduset ja kunstist, kirjanikkudest ja kunstnikkudest kirjutamise

Keelame ära :

7. Üleüldse Eesti ajalehti kirjandus-kunstilistes asjus otsusewõimulisteks pidamise

Keelame ära :

8. Eesti ajalehtede inetut omakasu tagaajamist ja üksteise sõimamist rahwameelsuseks ja eduks nimetamise

Keelame ära :

9. Kõige praeguse Eesti kodanlise ja wäikekodanlise seltskonna maitsetega Eesti kirjanduses ja kunstis rehkendamise

Keelame ära :

10. Iseäraldi Semperil, Lindel, Aawikul, Grünthalil, Laamanil ja tutti quanti futurismi üle kirjutamise ja kõnede pidamise

MEIE, MOMENTISTID,

Käseme :

1. Loowaid isikuid austada

Meie käseme :

2. Esimesel Eesti waimlisel aristokraatial end „talupoja-kultuuri“ wastu Eesti elus, kunstis ja kirjanduses koondama hakata, end liht-rahwa maitsete kummardamisest lahti öelda ja kodanlist ja wäikekodanlist seltskonda Eesti elu esimeselt seisupaigalt tagandada

Meie käseme :

3. Oma rahwa elu juhtida lasta ilust, tunnetest ja mängust

Meie käseme :

4. Õppiwal nooresool kirjanduses ja kunstis rohkem tunda ja² maitseteda, aga vähem „uurida“ ja arwustada

Meie käseme .

5. Ajakirjanikka ja ajalehti üleüldse pidada hingelises peensuses ning waimlises süwenemises kõige suuremateks profaanideks kui ka kirjanduse ning kunsti kardetawateks waenlasteks

Meie käseme :

6. Kirjanikkudel ja kunstnikkudel, kes meie Päewakäsus keeldud seltskonna kihtide, asutuste ning isikute kirjandus-kunstiliste maitsetega rehkendawad, loomist maha jätta

Meie käseme :

7. Eesti näitlejaid mitte kunstnikkudeks pidada

Meie käseme :

8. „Wanemuise“, „Estonia“, „Endla“, „Säde“ jne. teatrid Karlsoni, Lutsu, Rutoffi ja Saksa kodanliste draamade etendamise pärast kinni panna

Meie käseme:

9. Kirjanikkude ja kunstnikkude toetamist auasjaks pidada

Meie käseme:

10. Sõda kuulutada kõigele isiku- ja rahwuse indiuidualismi wastastele

Seda kõike keelame ja käseme meie, MOMENTISTID, soovides, et Eesti elus suur liikumine, käärimine ja mädanemine algaks, missuguste protsesside tagajärjel Eestis uus suur ja uhke omapärane rahwusline kultuur õitsema puhkeks!

MOMENDI KORRALDUSE KAUDU.

105
„MOMENDI“ KIRJASTUSEL

ON ILMUNUD:

ÜKSINDUSE MEELEOLUD

RICHARD ROHT'I NOWELL JA MEELEOLUD. HIND 85 KOP.

MOMENT I

ILUKIRJANDUSLINE ÜHISKOGU. SISALDAB TÖID HENRIK WISNAPUU, RICHARD ROHT'I, REINHOLD WELLNER'I JA MARIE HEIBERG'I POOLT. HIND 85 KOP.

IGAWESES LABÜRINDIS

RICHARD ROHT'I PSÜHOLOOGILISTE NOWELLIDE KOGU.
HIND 1 RBL.

KOIKIDE „MOMENDI“ KIRJASTUSE RAAMATUTE LADU ON NÜÜD K. SEERSANTI RAAMATUKAUPLUSES TARTUS MAARJAMÕISA UUL NR. 9-A

~~PL. .50 562/167~~

-50 PEA 700/31. (19589)

~~.05~~
HIND 50 KOP.

C

EA7145

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00074975 0